

KAYNAŖTIRMA SINIFLARINDA ÇALIŖAN ÖĞRETMENLERİN MÜFETTİŖ YARDIMLARINA İLİŖKİN GÖRÜŖLERİNİN BELİRLENMESİ*

Yard. Doç. Dr. Ahmet YIKMIŖ
AİBÜ EĞitim Fakültesi Özel EĞitim Bölümü

Yard. Doç. Dr. İknur ÇİFTÇİ
AİBÜ EĞitim Fakültesi Özel EĞitim Bölümü

Yard. Doç. Dr. Sadegül AKBABA ALTUN
AİBÜ EĞitim Fakültesi EĞitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

Bu araŖtırmanın amacı ilköğretim düzeyinde yer alan kaynaŖtırma sınıflarında çalıŖan öğretmenlerin müfettiŖ yardımlarına iliŖkin görüşlerini belirlemektir. AraŖtırmanın çalıŖma grubunda kaynaŖtırma uygulamasının yapıldığı üç ilköğretim okulunda çalıŖan 17 sınıf ve branŖ öğretmeni yer almıŖtır. AraŖtırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıŖtır. ÖĞretmenlerle yapılan görüşmeler içerik analiz edilmiŖtir. Sonuçta öğretmenlerin kaynaŖtırma eğitimi konusunda, engelli ve engelli olmayan öğrencilerin hazırlanması, öğretim ortamının düzenlenmesi, öğretim programlarının hazırlanması ve öğrencilerin değerlendirilmesi konusunda müfettiŖlerden uygun yardım almadıkları belirlenmiŖtir.

Anahtar Kelimeler: KaynaŖtırma, öğretmenler, müfettiŖler.

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the inclusion classroom teachers' opinions about the assistance they receive from supervisors. Seventeen teachers from three elementary schools, where inclusion exist, participated to the research. Data were collected by semi-structured interview technique and analysis. It was found that teachers do not get appropriate assistance from supervisors about

*Antalya'da 24-27 Haziran 2001 tarihinde düzenlenen Uluslararası Özel EĞitim Konferansı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuŖtur.

preparation of handicapped and nonhandicapped students, educational environment, curriculum and assessment.

Key Words: Inclusion, teacher, supervisor.

1. GİRİŞ

Kaynaştırma, gerektiğinde sınıf öğretmeni ve/veya engelli öğrenciye destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile engelli öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitilmesi olarak tanımlanmaktadır (Kırcaali İftar, 1992). Diğer bir deyişle kaynaştırma programlarında, özellikleri uygun olan engelli bireylere eğitim programları çerçevesinde, normal ve özel eğitim personelinin sorumluluğu altında engelli olmayan yaşlılarıyla aynı ortamda eğitim hizmeti sağlanmaktadır (Sucuoğlu,1996). Kaynaştırmanın engelli öğrenciler için eğitsel bir yerleştirilme yeri olmasından çok, öğrencinin gereksinimlerinin karşılanacağı ve bu amaca yönelik olarak düzenlenecek ortam olarak görülmesi gerekmektedir (Batu, 2000). Kaynaştırma uygulamalarının başarılı olmasında öğretmen ve yöneticilerin tutumlarının, engelli öğrencinin özelliklerinin, sınıftaki diğer öğrencilerin tutumlarının ve fiziksel ortamın uygunluğunun etkili olduğu bilinmektedir. Kaynaştırma programlarının engelli çocuğun sosyal ve bilişsel gelişimine, dolayısıyla gelecekteki yaşama hazırlanmasında katkıda bulunduğu kabul edilmektedir (DPT, 1992; Özyürek, 1990).

Türkiye’de kaynaştırmayla ilgili yapılan çalışmalarda çoğunlukla öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve müfettişlerin bu uygulamalara yönelik tutumları değerlendirilmiştir (Batu, 2000; Baykoç ve diğ., 1997; Diken, 1998; Şahbaz 1997; Uysal, 1995; Yıkıms ve diğerleri, 1998). Yapılan araştırmalar öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik olumsuz tutumları olduğunu, öğretmenlerin bilgilendirmelerinin ve hizmet içi eğitim almalarının görüşlerini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir.

Uysal (1995) okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin zihinsel özürli bireylerin kaynaştırılmasına yönelik yaptığı çalışmada öğretmenlerin kişilik özelliklerinin, deneyimlerinin ve kaynaştırmayı benimsemiş olmalarının kaynaştırma uygulamasını olumlu yönde etkileyeceğini ortaya çıkarmıştır. Kaynaştırma sınıfına giren öğretmenlerin bilgilendirilme istekleri ve eğitim programlarının kaynaştırmaya uygun hale getirilmesi gerektiği de sonuçlar arasında yer almaktadır.

Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları 1983 yılında yürürlüğe giren

2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile yasal olarak benimsenmiştir. Bu kanuna dayalı olarak çıkarılan 22 Haziran 1992 tarihli Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliğinde "**İlkokullarda Özel Eğitim Uygulamaları**" başlığı altında "**kaynaştırma**" ayrı bir bölüm olarak ele alınmıştır. Bu yönetmeliğin 79. Maddesinde de zihinsel engelli öğrencilerin, kaynaştırma yoluyla eğitim öğretim gördükleri okulun idarecileri tarafından denetim esnasında müfettişlere bu öğrencilerin özellikleri ve öğretmenlerin faaliyetleri konusunda bilgi verilir ve denetimde bu bilgiler dikkate alınır ifadesi yer almaktadır (Batu, 2000). Kaynaştırma 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararıda "**Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür**" şeklinde yer almaktadır.

Aynı kararnamenin 25. maddesi ise kaynaştırmanın da yer aldığı özel eğitim okul ve kurumları ile özel eğitime destek sağlayan kurumların teftiş ve denetim faaliyetlerinin özel eğitim ve/veya rehberlik ve psikolojik danışma alanlarında yetişmiş müfettişlerce yapılmasını öngörmektedir.

İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği'nde ilköğretim müfettişlerinin görevleri; teftiş ve denetleme, mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme, inceleme ve soruşturmadır (MEB, 2000) şeklinde yer almaktadır. Öğretmenlerin en önemli bilgi kaynaklarının müfettişler olduğu yönetmeliklerde ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Müfettişlerin görevleri arasında yer alan "**mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme**" kaynaştırma sınıflarındaki öğretmenleri teftiş eden müfettişlerin öncelikli görevleri olması gerektiği düşünülmektedir. Kaynaştırmanın destek özel eğitim hizmetleriyle başarılı olacağı kabul edilmekte, destek özel eğitim hizmetlerinin henüz yaygın olmadığı ülkemizde müfettişler aracılığıyla öğretmenlerin bilgilendirilmesinin bir tür destek hizmet olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir. Gürsel (1999) tarafından yapılan bir çalışmada müfettişlerin özel eğitim öğretmenlerinin denetimi sırasında ne gibi güçlüklerle karşılaştıkları incelenmiş, müfettişlerin %93'ünün bu konuda yetersiz olduklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Türkiye'de müfettişlerin kaynaştırmadaki yeri ve kaynaştırmadaki öğretmenlere mesleki yardım ve iş başında yetiştirme konusunda yapılan bir araştırmaya rastlanmamış, Bu araştırmada da kaynaştırma uygulamalarının içinde yer alan personelin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi gerekliliğinden yola çıkılarak, öğretmenlerin müfettiş yardımlarına ilişkin görüşleri belirlenmeye

çalışılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı ilköğretim düzeyinde yer alan kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlere müfettişlerin yardım edip etmediklerini ortaya koymaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin, kaynaştırma konusunda müfettişlerden ne tür yardımlar aldıklarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma niteliksel araştırma yöntemine dayalı olarak desenlenmiştir.

Çalışma Alanı

Çalışma alanı olarak kaynaştırma eğitimini yoğun olarak uygulayan bölgelerden olan Ankara'nın Mamak ilçesi seçilmiştir. Bu bölgeden amaçlı olarak seçilen 3 okulda kaynaştırma sınıfında çalışmakta olan öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya kaynaştırma uygulanmasının yapıldığı üç ilköğretim okulundan 17 sınıf ve branş öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, 2001 yılı mayıs ayı içinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde çalışmakta olan (ikisi Özel Eğitim Bölümünde, diğeri de Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim dalında) öğretim elemanları tarafından toplanmıştır.

Görüşmeler

Bu çalışmanın asıl veri kaynağını öğretmenler ile yapılan görüşmeler oluşturmaktadır. Görüşme tekniğinin seçilmiş olmasının bir çok gerekçesi vardır. Öncelikle, niteliksel araştırmalarda en önemli veri kaynağı olarak kabul edilen katılımcı gözlem tekniğinin (Patton, 1990) araştırma için ayrılan zamanın sınırlı olması, müfettişlerin çalışmanın yapıldığı dönemde okulda olmaması nedeniyle, araştırma görüşme tekniğine doğru yönlendirilmiştir. İkinci olarak, Kvale'nin (1996) belirttiği üzere, görüşme tekniği katılımcıların dünyalarını anlama ve onların kişisel yaşamlarını nasıl anladıklarını ve yaşadıklarını tespit etmek için en uygun yöntemlerden biridir. Ayrıca, katılımcı gözlemci olarak yapılan çalışmaların katılımcıları daha önceden gözleme ve tanıma şansı bulunurken, yabancı bir ortamda

alana girebilmek ve söz konusu katılımcıları gözlemleme imkanı oldukça zor olmaktadır. Dolayısıyla, bu tür ortamlarda katılımcıları da araştırmacıyı da rahatlatacak ve katılımcıların kendilerini daha iyi ifade edebileceklerinden dolayı görüşme tekniği önerilmektedir (Bogdan & Biklen, 1992).

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

	Öğretmenlerin			Sınıftaki		
	Çalışma Yılı	Kaynaştırmadaki Çalışma Yılı	Branşı	Normal Öğrenci Sayısı	Engelli Öğrenci Sayısı	Öğrencilerin Engel Türü
1	22	2	Türkçe Öğretmeni	50	1	Z.E.
2	25	5	Sınıf Öğretmeni	41	1	Z.E.
3	15	1	Sınıf Öğretmeni	39	1	Z.E.
4	13	1	Sınıf Öğretmeni	30	1	Z.E.
5	16	4	Sınıf Öğretmeni	28	1	Z.E.
6	12	4	Türkçe Öğretmeni	32	1	Z.E.
7	23	1	Sınıf Öğretmeni	22	2	Z.E./Ö.G.
8	26	2	Sınıf Öğretmeni	28	1	Z.E.
9	18	5	Sınıf Öğretmeni	41	2	Z.E./Ö.G.
10	21	3	Beden Eğitimi Öğretmeni	40	1	Z.E.
11	10	3	Ev Ekonomisi Öğretmeni	54	1	Z.E.
12	22	7	Sınıf Öğretmeni	48	2	Z.E.
13	9	1	Ticaret Öğretmeni	39	1	Z.E.
14	25	5	Sınıf Öğretmeni	52	1	Z.E.
15	17	2	Sınıf Öğretmeni	40	1	Z.E.
16	22	4	Sınıf Öğretmeni	52	1	Z.E.
17	28	1	İngilizce Öğretmeni	32	1	Z.E.

Bu çalışma kapsamında yapılan görüşmelerdeki amaç, “**görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmak**” (Yıldırım & Şimşek, 1999) olduğundan, bu duruma uygun olarak önerilen yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir (Uzuner, 1999).

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler buldukları okullarda görüşmeye uygun odalarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama 15-30 dakika arasında sürmüştür. Görüşme sırasında müfettiş yardımlarına ilişkin görüşler boyutunda beş soru sorulmuştur. Bu sorular şunlardır:

1. Müfettişler size kaynaştırma eğitimiyle ilgili bugüne kadar nasıl yardımcı oldular?
2. Kaynaştırma eğitimi öncesinde engelli öğrencinin hazırlanmasıyla ilgili müfettişlerden ne tür yardımlar aldınız?
3. Kaynaştırma uygulaması öncesinde sınıfınızda bulunan engelli olmayan öğrencilerin hazırlanması konusunda müfettişlerden ne tür yardımlar aldınız?
4. Müfettişten sınıf ortamını engelli öğrenciye uygun şekilde düzenleyebilmek için ne tür yardımlar aldınız?
5. Müfettişten engelli öğrenciye yönelik öğretim programının hazırlanması konusunda ve öğrencinin değerlendirilmesi konusunda ne tür yardımlar aldınız?

Öğretmenlerin müfettiş yardımlarına ilişkin beklentileri boyutunda ise iki soru sorulmuştur. Bu sorular şunlardır:

1. Kaynaştırma eğitimi verirken ilköğretim müfettişlerinden ne tür yardımlar almayı beklersiniz?
2. Yardım almayı istediğiniz müfettişin hangi niteliklere sahip olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Görüşmeler bir kayıt aracı ile kasetlere kaydedilmiştir. Daha sonra analiz yapılmak üzere yazıya dökülmüştür. Elle yazılan bu metinler analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi içerik yöntem ile analiz edilmiştir. Önce metin görüşmelerden elde edilen metinler birkaç kez okunduktan sonra kodlanmaya başlanmıştır. Önce araştırmada ne gibi kümelenmelerin olduğunu belirlemek için açık kodlama yapılmıştır. Daha sonra bu her kümenin kendi içinde alt kodlamalara geçilmiştir. Alt kodlamalar yapılırken görüşmelerden elde edilen verilerin kendi içlerinde bir örüntü oluşturup oluşturmadıklarını belirlemek için örüntü (Pattern) analizi yapılmıştır. Verilerin analiz edilirken doğrudan söylenenler ile söylenenlerden ima edilenler de analizin bir parçası olmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliği ve güvenirliliği verilerin kendi içlerindeki tutarlılığı ile sağlanmaya çalışılmasının yanı sıra, çalışma alanının ve araştırmaya katılanların profillerinin derinlemesine verilmesiyle sağlanmaya çalışılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 1999). Ayrıca, bu araştırmayı yapan üç araştırmacının bütün verileri defalarca gözden geçirmesi ve ortak karar alması araştırmayı güvenilir kılmıştır.

Araştırmaya katılanların isimleri ve çalıştıkları mekanlar hiçbir şekilde ve çalışmanın hiçbir yerinde deşifre edilmemiştir. Araştırmaya katılanlar araştırmaya katılmak için zorlanmamış ve gönüllülük esas alınmıştır.

3. BULGULAR

Görüşmelerde öğretmenlere sorulan **“Müfettişler size kaynaştırma eğitimiyle ilgili bugüne kadar nasıl yardımcı oldular?”** sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde, öğretmenlerin müfettişlerden hiç bir yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunun ardından sorulan sorulara da **“Kaynaştırma eğitimi öncesinde engelli öğrencinin hazırlanmasıyla ilgili, sınıfınızda bulunan engelli olmayan öğrencilerin hazırlanması, sınıf ortamını engelli öğrenciye uygun şekilde düzenleyebilme ve engelli öğrenciye yönelik öğretim programının hazırlanması konusunda müfettişlerden ne tür yardımlar aldınız?”** sorusunda hiç bir yardım almadıklarını belirterek yanıtlamışlardır.

Öğretmenlerin müfettişlerden hiç bir yardım almamalarını şu ifadelerle belirttikleri görülmüştür.

“Yardımcı olmadı, raporları istedi.” (G:1)

“Pek bilgi vermediler, benim bildiklerimi söylediler” (G:2).

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, müfettişlerin çoğunun sınıfta kaynaştırma uygulandığını tesadüfen öğrendikleri belirlenmiştir. Teftiş sırasında sınıfta başarısızlık gösteren bir öğrenci hakkında öğretmen, engelli olduğu konusunda bir açıklama yaptığında, müfettişlerin sınıfta kaynaştırmanın yapıldığını fark ettiği belirtilmiştir. Müfettişlerin sınıfında engelli bir öğrencisi olan öğretmene yaptığı rehberliği ise öğretmenler aşağıda yer alan cümlelerle açıklamışlardır.

“Öğrenciye iyi davran, onunla oyun oyna, alkışla, sınıfta

bırakma, çocuğu kabul et, çocuğu sınıfta ezme, öğrencileri birbirlerine yaklaştır, engelli öğrencinin başarısızlığını hoş gör.”

Müfettişlerin bu önerileri incelendiğinde, müfettişlerin öğretmenlere engelli çocuğun sınıfta kaynaştırılmasında yapılması gerekenler konusunda bilgi verici olmaktan çok, çocuğun sınıfa yerleştirelmesini kolaylaştırıcı önerilerde bulunduğu görölmüştür. Verilen önerilerin bir kısmının ise engelli bir öğrencinin kaynaştırma programlarından yarar sağlamasının kolaylaştırıcı nitelikte olmaktan öte, normal sınıf ortamında etiketlenmesini arttırıcı nitelikte olduğu da görölmektedir.

Öğretmenler görüşme formunda yer almamasına rağmen kaynaştırma konusunda kimden bilgi aldıklarını ifade ettikleri görölmüştür. Müfettişlerden yardım almamalarına rağmen, genelde tüm öğretmenlerin okullarındaki rehber öğretmenlerden, diğer öğretmen arkadaşlarından kaynaştırma ve engelli çocuğun eğitimi konusunda bilgi aldıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin ayrıca kendi deneyimlerinden yararlanarak da engelli çocuğun normal sınıf ortamında eğitimine devam ettikleri belirlenmiştir.

Öğretmenlere görüşme formunda kaynaştırmaya yönelik tutumları konusunda hiçbir soru sorulmamasına rağmen, görüşme yapılan tüm öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumsuz tutumları olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Engelli öğrencilerin kendileri gibi engelli olan diğer yaşlılarıyla eğitim almalarının onlar için daha iyi olacağını ifade ettikleri görölmüştür. Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumsuz tutumlarının nedenini **“sınıfların kalabalık olmasına, bu konuda uzmanlardan bilgi ve yardım alamamalarına, engelli öğrenciyle sınıf içinde yeterince ilgilenememelerine”** bağladıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin görüşme formunda yer alan ikinci soru olan **“Kaynaştırma eğitimi verirken ilköğretim müfettişlerinden ne tür yardımlar almayı beklersiniz?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin çoğunlukla bilgilendirme boyutunda yardım almak istediklerini ifade ettikleri görölmüştür. Öğretmenlerin aşağıda yer alan konularda müfettişlerden yardım almak istedikleri belirlenmiştir:

1. Çocuğun engel türü hakkında bilgi
2. Öğretmenin sınıf içinde engelli çocuğa nasıl ulaşması konusunda bilgi

3. Engelli öğrencinin nasıl değerlendirileceği konusunda bilgi
4. Engelli öğrencinin sınıfa nasıl uyum sağlayacağı konusunda bilgi
5. Engelli öğrenciye nasıl öğretim yapabileceği konusunda bilgi
6. Engelli öğrenciyle nasıl iletişim kuracağı konusunda bilgi
7. Engelli öğrencilerle ilgili kimlerden ve hangi kaynaklardan bilgi alabileceği konusunda bilgi
8. Öğretim planını nasıl yapacağı konusunda bilgi

Öğretmenler müfettişlerden öncelikle öğretim yılı başında (örneğin eylül ayında) onları bilgilendirmelerini istemektedirler. Öğretim yılı içinde verdikleri bilgilerin uygulanıp uygulanmadığını gözlemleri ve yardımcı olmalarını istemekte, öğretim yılı sonunda da yıl içindeki gözlemlerine dayalı olarak değerlendirme yapmalarını belediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğretmenlerin müfettişlerin ne gibi niteliklere sahip olması gerektiği konusundaki görüşleri incelendiğinde, öncelikle özel eğitim alanında bilgili ve kaynaştırma uygulamaları konusunda deneyimli olmaları gerekliliğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Bunun yanı sıra;

“Müfettişin, öğrenciyle iletişim kurabilmesi, denetim ve teftiş sırasında şekilden daha çok içeriğe bakması, rehberlik yapabilecek kadar bilgi olması, öğretmenin ihtiyaç duyduğunda başvurabileceği kaynak kişi olması, ders planlarının nasıl yapılacağı konusunda yardımcı olması, öğretmenin görüşlerine saygı duyması, insan psikolojisini bilmesi, denetime uzun bir zaman ayırması, çalışmalarını takdir etmesi ve motive etmesi, ön yargılı olmadan teftiş yapması, eleştirilerinin yapıcı ve uygun bir dilde olması, iyi iletişim kurabilmesi, güven duygusu vermesi”.

Bu özellikler incelendiğinde müfettişin özel eğitim alanını bilmesine öncelikle önem verildiği, bunun yanı sıra kişisel özelliklerinin de önemli olduğunun belirtildiği ortaya çıkmaktadır.

4. TARTIŞMA

Araştırma bulguları incelendiğinde kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin, müfettişlerden yardım alamadıkları görülmektedir. Oysa kaynaştırma programlarının yaygınlaştırılması büyük ölçüde bir ekip işidir ve ekibin başarılı işbirliğine bağlıdır. Öğretmenlerin teftiş sırasında müfettişlere sınıflarında kaynaştırma programının uygulandığını ve bir

engelli öğrencinin varlığını söylerlerse, müfettişlerin bu durumun farkına vardıklarını belirttikleri görülmüştür. Bu durum 1992 tarihli Zihin Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliği'nin 79. maddesinde ifade edilen müfettişlerin okul yöneticilerinden teftiş öncesinde kaynaştırmada yer alan öğrenciler hakkında bilgi alır ve bu bilgileri göz önüne tutar ilkesinin uygulamalarda göz önüne alınmadığını gösterdiği düşünülmektedir. Müfettişlerin okul yöneticileri teftiş ederlerken özel eğitime gereksinim duyan çocuklar için alınan tedbirler, bu çocukların kaynaştırma yoluyla eğitimlerine yönelik çalışmaları yapma durumunu değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu tür bir değerlendirmenin gerçekleşmesi müfettişlerin, özel eğitim ya da psikolojik danışma ve rehberlik alanında yetişmiş kişiler arasından seçilmesiyle mümkün olacaktır (MEB, 2000).

Öğretmenlerin çeşitli konularda müfettişlerden yardım almak istedikleri görülmüş, özellikle sınıfındaki engelli çocuğa nelerin, nasıl öğretileceği konusunda bilgiye ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Öğretmenler müfettişlerden özel eğitim konusunda bilgili ve kaynaştırma konusunda deneyimli olmalarını, ihtiyaç duydukları kaynak kişi olmalarını beklemektedirler. Bu çalışma özel eğitim uygulamalarını denetleyecek müfettişlerin alanda uzman olmalarının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu bulgu Gürsel (1999) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermiştir. Gürsel'in araştırmasına katılan 180 müfettişin %24'ü özel eğitim konusunda deneyimli, %87'si deneyimsiz olduklarını, müfettişlerin %34'ünün kaynaştırma sınıflarını denetledikleri, özel eğitim alanındaki denetimde müfettişlerin %93'ü kendilerini yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Özel eğitim alanında yetişmemiş müfettişlerin, kaynaştırma uygulamalarında çalışan personelin denetiminde, teftişinde yetersiz kaldıklarını vurgulamışlardır. Müfettişlerin rehberlik yapma, soruşturma, inceleme- araştırma, kontrol rolleri vardır. Bu çalışmada müfettişlerin rehberlik rollerini iyi yapamadıkları öğretmenlerce vurgulanmıştır. Müfettişlerin rehberlik rolünü neden etkili olarak yapamadıkları bir başka çalışmanın konusu olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Batu, E. S. (2000). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No:1242. Engelliler Araştırma Enstitüsü Yayınları; No:2.
- Baykoç-Dönmez, N., Avcı, N., Aslan, N. (1997). Özel ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin engellilere ve kaynaştırmaya ilişkin bilgi ve görüşleri. 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri 10-12 Eylül 1997, Eskişehir.

- Bogdan, R. C., Biklen, S.K. (1992). Qualitative research for education: An introduction to theory and methods. Allyn and Bacon.
- Diken, İ. H. (1998). Sınıfta zihinsel engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihinsel engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Devlet Planlama Teşkilatı.(1992). Zihinsel engelliler alt çalışma raporu. Engelliler için eğitim modelleri geliştirme projesi. Anadolu Üniversitesi.
- Gürsel, O. (1999). Zihinsel engelli öğrencilerin öğretiminden sorumlu öğretmenlerin denetiminde ilköğretim müfettişlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. 9.Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri, 22-23 Kasım 1999. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2000). İlköğretim müfettişleri başkanlıkları rehberlik ve teftiş yönergesi. Tebliğler Dergisi. Ocak 2000-2508.
- Kırcaali İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. Eğitim ve Bilim, 16, 45-50.
- Kvale, S. (1996). Interviews: an introduction to qualitative research interviewing. California: Sage Publications.
- Özyürek, M. (1990). Özel eğitimde normalleştirilmenin doğurguları. Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi'nde sunulan bildiri, Ankara.
- Patton, M.Q. (1990). Qualitative Evaluation and Research Methods. London: Sage Publications.
- Sucuoğlu, B. (1996). Kaynaştırma programlarına anne baba katılımı. Özel Eğitim Dergisi, 2(2), 25-43.
- Şahbaz, Ü. (1997). Öğretmenlerin özürsüz çocukların kaynaştırılması konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının değişmesindeki etkililiği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Uysal, A. (1995). Öğretmen ve okul yöneticilerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Uzuner, Y. (1999). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (Ed. Ali Atıf Bir) Niteliksel araştırma yaklaşımı. Açıköğretim Fakültesi Yayınları. No.601. Eskişehir.
- Yıkılmış, A., Şahbaz, Ü., Peker, S. (1998). Özel eğitim danışmanlığı ve kaynaştırma dersinin öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarına etkisi. VIII. Özel Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri Edirne.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (1999). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.